

Is Nederland te klein voor groot wild?

Zowel de jacht als het natuurlijk beheer van grote zoogdieren, zoals in de Oostvaardersplassen, leidt vaak tot discussie. Boeren en bosbeheerders maken zich bovendien zorgen over schade door wilde zwijnen en edelherten, die steeds vaker buiten de hun toegewezen gebieden voorkomen. Is Nederland te klein voor grote wilde zoogdieren?

TEKST RIK NIJLAND FOTOGRAFIE GUY ACKERMANS ILLUSTRATIE IEN VAN LAANEN

Nederland is te groot om géén grote zoogdieren te hebben', vindt Ron Ydenberg, bijzonder hoogleraar Faunabeheer aan Wageningen University, onderdeel van Wageningen UR. 'De oplossing voor alle dilemma's rond het beheer is toch niet om die beesten te verbannen? Geen weldenkende Nederlander zal dat op zijn geweten willen hebben. Juist omdat dit land zo dichtbevolkt is, is natuur hard nodig; beesten om je heen, is noodzakelijk voor het welzijn van de mens', stelt Ydenberg. In het dagelijks leven is hij directeur van het Centre for Wildlife Ecology van de Simon Fraser University in Vancouver, Canada. Geert Groot Bruinderink is even resoluut. 'Wegdoen? Nee hoor! Ecologisch gezien missen we juist nog een paar soorten grote zoogdieren', aldus de ecooloog, verbonden aan de Zoogdierverseniging en aan Alterra,

onderdeel van Wageningen UR. 'In de rivier-natuur bijvoorbeeld ontbreekt nog de eland; in de hogere bosgebieden de wisent. Dat er debat is over beheerskwesties is allerminst reden er een punt achter te zetten. Er is discussie, we doen elkaar rechtszaken aan. Nou dat is juist mooi, het onderwerp leeft, discussie schept duidelijkheid, al mag die van mij wel wat minder emotioneel en minder gestuurd door de politieke waan van de dag. Maar we zijn met deze discussie, wellicht tegen wil en dank, wel koploper in de wereld. In het buitenland wordt er met argusogen gekeken hoe wij deze kwesties oplossen.'

DIERENVRIENDSCHAP

Ook Wouter Helmer, directeur van ARK Natuurontwikkeling en erelector bij hogeschool Van Hall Larenstein, onderdeel van Wageningen UR, is geboeid door alle dis-

cussie over het beheer van grote zoogdieren. 'Duidelijk is hoezeer we zijn vervreemd van onze groene wortels. Natuur is niet meer iets waar we middenin staan, maar ze heeft de rol van decor gekregen, van een vrijetijds-landschap om te recreëren of om water te bergen. Bij die vervreemding hoort ook een andere omgang met dieren: die zijn we meer en meer gaan zien als mensen. Door die 'dierenvriendschap' kijken we anders dan vroeger tegen de jacht aan of het beleid in de Oostvaardersplassen. Dat is een tijdelijke zaak, verwacht ik, dat slaat wel weer om naar meer realisme; waar geboren wordt, wordt nu eenmaal ook gestorven.' De stelling dat Nederland te klein is, onderschrijft Helmer niet. 'Die wordt gelogenstraf door de praktijk: er komt door de verstedelijking juist meer ruimte voor grote zoogdieren, zelfs nu het kabinet de eco >

‘Door de hoge wildstand wordt in het bos geen jong boompje meer groot’

logische hoofdstructuur in de ijskast heeft gezet. In heel Europa ontvolkt het platteland, ook in Nederland. Dat biedt nieuwe kansen, zelfs voor soorten als lynx en wolf. In Nederland zie je dat edelhert en vooral het wilde zwijn hun eigen plan trekken. Varkens komen inmiddels voor tot in het centrum van Nijmegen, terwijl dat dier officieel alleen mag leven op de Veluwe en in de Meinweg. Elders moeten de dieren worden afgeschoten, het zogeheten nulstandstandbeleid. Hetis volgens mij in ieders belang dat dit beleid wordt verlaten. Ondervindt een boer bij Nijmegen nu schade door

RON YDENBERG,
bijzonder hoogleraar
Faunabeheer aan Wageningen
University, onderdeel van
Wageningen UR

‘Omdat dit land zo dichtbevolkt is, is natuur hard nodig’

wroetende wilde varkens dan krijgt hij die niet vergoed omdat het dier daar officieel niet kan voorkomen.’

Albert Schimmelpenninck – als rentmeester van de stichting Twickel beheert hij 6500 hectare natuur en landbouwgrond – wil juist vasthouden aan de nulstand. ‘Ik vind het ook prachtig om een hert te zien, of een wild varken. Maar als ik kijk hoe het op de Veluwe gaat met zijn rasters en een beperkt aantal andere belangen, zoals verkeersveiligheid en landbouw – wij hebben ook bezittingen bij Dieren – dan is het zelfs daar moeilijk om tot een goed beleid te komen. Als onze grote buur Natuurmonumenten er niet voor zorgt dat de aantallen herten en varkens binnen de perken blijven, dan krijgen we daar toestanden als in de Oostvaardersplassen. Of bezoekers gaan de dieren bijvoeren. Dat willen we toch niet? Bovendien komt onze bosbouw door de hoge wildstand in de verdrukking, er wordt daar eigenlijk geen jong boompje meer groot. Als ik zie hoe het daar gaat, dan heb ik er niet veel vertrouwen in dat we tot goede afspraken kunnen komen in gebieden waar de landbouwbelangen veel groter zijn, of waar meer verkeer rijdt’, aldus de rentmeester.

Veel particuliere grondeigenaren vinden het in hun hart heel mooi om een keer een hert zien op hun land, denkt Schimmelpenninck. ‘Een paar herten of varkens is ook niet zo erg, maar de angst van de Federatie Particulier Grondbezit en van de boerenorganisaties is dat we de

GEERT GROOT-BRUIINDERINK,
ecoloog verbonden aan de
Zoogdierverseniging en aan Alterra,
onderdeel van Wageningen UR

‘Ecologisch gezien missen we nog een paar soorten grote zoogdieren’

stand niet in de hand kunnen houden. In Nederland hebben we het zo geregeld dat de overheid afschotvergunningen moet afgeven waar iedereen bezwaar tegen kan maken. De jacht is daarbij aan allerlei beperkingen onderhevig en is een speelbal van de politiek. Het nulstandbeleid is dan de enige optie. Zo werkt de doorgesloten bescherming van het wild juist averechts. Onze oosterburen gaan er heel wat nuchterder mee om. Daar zijn grote gebieden waar een beperkte populatie herten en wilde zwijnen voorkomt. Dat is mogelijk indien er een adequaat beheer gevoerd kan worden.’

AANRIJDINGEN MET WILD

Canadees Ron Ydenberg staat een soort poldermodel voor ‘Op basis van wetenschappelijk onderzoek en in samenspraak met alle betrokkenen, moeten we de problemen zien op te lossen. Nederlanders moeten bovendien weer leren omgaan met grote beesten. Zoals in de buitenwijken van

Vancouver de bewoners moesten leren hun vuilnisbak achter slot en grendel te houden, om problemen met beren te voorkomen. Soms zijn kleine aanpassingen voldoende. Ik heb begrepen dat aanrijdingen met wild in Nederland vooral op bepaalde locaties gebeuren; daar een paar hekken plaatsen, is waarschijnlijk voldoende.'

Om de aantallen grote zoogdieren onder

WOUTER HELMER,
directeur van ARK Natuurontwikkeling
en erelector bij hogeschool
Van Hall Larenstein, onderdeel
van Wageningen UR

'Er komt door de verstedelijking juist meer ruimte voor grote zoogdieren'

de duim te houden, is de jacht momenteel een noodzakelijk beheersinstrument, denkt Ydenberg. 'Maar in principe moet het streven gericht zijn op het herstel van complete ecosystemen, inclusief toppredatoren die de populaties afromen. Yellowstone is daar een mooi voorbeeld van. Tót de herintroductie van de wolf, midden jaren negentig, was het nationale park volkomen overbegraasd. Sindsdien is de herten-populatie met 40 procent geslonken. Bovendien keerden allerlei dieren terug, bijvoorbeeld de bever; er zijn namelijk weer jonge bomen om om te knagen.' Is dat in Nederland ook een optie? 'Misschien wel, dat moeten we onderzoeken. Lynxen zijn niet groot genoeg om een heckrund te pakken of een edelhert, maar wolven wel.'

Wouter Helmer kan niet wachten tot de eerste wolf vanuit Duitsland ons land bereikt. Hij denkt dat de nieuwkomer direct uitgroeit tot een kijkcijfer-kanon. 'In Yellowstone gingen de aantallen toeristen na terugkeer van de wolf met vele duizenden per jaar omhoog. Vergis je niet, grote wilde zoogdieren veroorzaken schade, maar ze leveren een veelvoud aan miljoenen op door excursies, in het toerisme en de horeca. De komst van koniks en wilde runderen in de Millingerwaard leidde tot een spectaculaire stijging van de aantallen bezoekers, van een paar honderd naar 200 duizend per jaar', aldus Helmer. 'We willen allemaal graag koeien in de wei zien, maar dat gaat steeds minder goed samen met een efficiënte agrarische bedrijfsvoering. Wat is er mooier dan dat die plaats wordt ingenomen door grote, wilde zoogdieren?'

Groot Bruinderink heeft er een hard hoofd in dat wolven en lynxen populaties reëen, zwijnen en herten kunnen controleren. 'Bejaging is denk ik de meest reële optie. Er wordt ook wel gesproken over vevgangen en dan vergassen, slachten of elektrocuteren, maar daar zie ik niet veel in.'

ALBERT SCHIMMELPENNINCK,
rentmeester van de stichting Twickel

'De doorgeschoten bescherming van het wild in Nederland werkt averechts'

De ecooloog van Alterra en de Zoogdiervereniging bemerkt veel weerstand tegen loslaten van het nulstandstandbeheer. Speelt de angst voor aanrijdingen daarbij een rol? 'Ik heb Veilig Verkeer Nederland wel eens benaderd voor onderzoek naar aanrijdingen met wilde dieren, maar dat was 'geen item', zo werd me verzekerd, nee, de weerstand zit vooral in de agrarische hoek. Momenteel is er geen ruimte om zelfs maar een experiment te doen: wat gebeurt er als deze dieren in een nieuw gebied komen, hoe groot is de schade nu werkelijk, hoeveel aanrijdingen zijn er. De boeren voelen zich bedreigd, niet alleen door de potentiële schade – een zwijn lust namelijk alles – maar ook door beperkingen in de bedrijfsvoering en doordat ze bang zijn voor de overdracht van dierziekten als klassieke varkenspest en mond- en klauwzeer. Eerlijk gezegd denk ik dat het niet zo kan zijn dat het boerenbelang altijd kan prevaleren, maar daar komt dan wel de verantwoordelijkheid bij dat andere partijen anders goed moeten beseffen dat ze het over de portemonnee van de boer hebben.' ■